

KRIMINALNO NASILJE MALOLJETNIKA S POSEBNIM OSVRTOM NA SREDSTVA IZVRŠENJA DELIKTA KAO PODRUČJE RADA SOCIJALNIH PEDAGOGA

Irena Cajner Mraović

MUP RH, Policijska akademija, Visoka policijska škola

Andreja Došen

SAŽETAK

Istraživanje je provedeno na uzorku 673 maloljetnih počinitelja različitih kaznenih djela s elementima nasilja kojima je u desetogodišnjem razdoblju u Hrvatskoj izrečena neka kaznena sankcija ili je kazneni postupak prema njima obustavljen zbog primjene načela svrhovitosti. Metodom diskriminativne analize tražene su razlike u modalitetima izvršenja delikta, obilježjima žrtve, prisutnosti i intenzitetu poremećaja u ponašanju i tijekom školovanja te obiteljskim prilikama između tri skupine ispitanika formiranih po kriteriju sredstva izvršenja kriminalne radnje (ozbiljna prijetnja, ruke, te drugi predmeti, oruđe, hladno i vatreno oružje). Dobiveni rezultati pokazuju da u okviru promatranih obilježja postoje statistički značajne razlike između kriterijskom varijablom zadane tri skupine ispitanika. Te razlike manifestiraju se na način da maloljetne počinitelje nasilničkih delikata koji su tom prigodom koristili ozbiljnu prijetnju prepoznajemo kao onaj dio ispitanika koji dolazi iz ruralnih i do izvjesne mjere nesredjenih i disfunkcionalnih obitelji te koji pokazuju teže oblike poremećaja u ponašanju i tijekom školovanja. Nasuprot tome, maloljetnici koji pri izvršenju nasilničkog delikta koriste vlastitu fizičku snagu potpomognutu različitim drugim predmetima, oruđem, te hladnim i vatrenim oružjem ne pokazuju nikakva predelinkventna stanja niti dolaze iz obitelji u kojima bi bili prepoznatljivi bilo kakvi kriminogeni čimbenici te stoga njihovo kriminalno ponašanje procjenjujemo situacijskim.

Ključne riječi: maloljetnici, nasilnički kriminalitet, sredstvo izvršenja djela, obilježja žrtve, modaliteti izvršenja djela, poremećaji u ponašanju i tijekom školovanja, obiteljske prilike.

1. UVOD

Uporaba hladnog i vatrene oružja pri izvršenju kaznenog djela do sada je najviše bila predmetom statističkog praćenja. Međutim, od znanstveno istraživačkih studija očekuje se da pruže uvid u dinamiku, genezu i okolnosti takvih kriminalnih slučajeva s posebnim naglaskom na obilježja počinitelja i žrtvi. Rezultati tih istraživanja od interesa su za sve djelatnike koji rade na poslovima vezanima uz otkrivanjem suzbijanje, prevenciju i kontrolu kriminaliteta, a to su vrlo često upravo socijalni pedagozi.

Analize motivacije naoružanih delinkvenata

zasad pružaju prilično konfliktne zaključke. Dok neki autori (na primjer: Greenwood, 1972; Harding, Blake, 1989; u: Morrison, O'Donnell, 1994) tvrde da su kaznena djela učinjena pomoću vatrene oružja dobro i pažljivo planirana te se zapravo svrstavaju u kategoriju racionalnih i kalkuliranih postupaka, ima i onih (na primjer: Kapardis, 1988; Feeny, 1986; Haran, Martin, 1984) koji na temelju rezultata svojih istraživanja dolaze do spoznaje da naoružani delinkventi ne razmišljaju dovoljno dugo i pažljivo o kriminalnom napadu prije kojeg često konzumiraju alkoholna pića te bi se zapravo moglo reći da imaju "slučajan pristup" izvršenju delikta.

2. PROBLEM

Svaka racionalna kriminalna politika usmjerena je velikim dijelom na djecu i maloljetnike. Racionalni pristup u kriminologiji, koji se o kriminalitetu izražavao u terminima racionalnog izraza, ocjenjuje se kao pomak dalje od "kriminologije predrasuda" (Morrison, O'Donnell, 1994, prema: Clarke, 1983) te se u tom smislu smatra osobito prikladnim za istraživanje kriminaliteta pripadnika tih dobnih skupina.

Međutim, valja voditi računa i o činjenici da teorija racionalnog izbora u kriminologiji i preventivne strategije koje iz njih proizlaze se temelje na modelu delinkventa kao racionalnog procjenjivača koji uglavnom djeluje sukladno svojim trenutnim potrebama i prilikama koje mu se pružaju. Teško je, ipak, s preciznošću odrediti do koje mjere se delinkventi, a posebice oni maloljetni, doista ponašaju racionalno. Postavlja se, dakle, pitanje koji su to zapravo sve čimbenici koji su ključni pri nastajanju kriminalnog ponašanja maloljetnika, a pogotovo pri odabiru sredstva izvršenja.

3. METODOLOŠKE OSNOVE RADA

3.1. Cilj i hipoteze

Stvarne putove za svaku, pa tako i kriminalnu prevenciju, otvara tek bolje poznavanje pojave koju se nastoji suzbiti i spriječiti, njezinih istinskih generatora kao i mehanizama javljanja i djelovanja. Sukladno tome, cilj ovoga rada je utvrđivanje razlika između maloljetnih počinitelja nasilničkih delikata u Hrvatskoj koji su to djelo počinili pomoću različitih sredstava izvršenja, u ostalim modalitetima izvršenja djela i obilježjima žrtve, poremećajima u ponašanju i tijeku školovanja te obiteljskim prilikama. Polazimo, naime, od pretpostavke da će hladno i vatreno oružje statistički značajno češće koristiti oni maloljetnici koji su okrutniji pri izvršenju delikta, koji su i inače skloni različitim oblicima devijantnog ponašanja te koji dolaze iz nesređenih obiteljskih prilika.

3.2. Metode rada

3.2.1. Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na metodom slučaja formiranom uzorku 673 maloljetna počinitelja kaznenih djela razbojništva, silovanja, nasilničkog ponašanja, sudjelovanja u tuči i nasilničkih delikata protiv opće sigurnosti ljudi i imovine kojima je u razdoblju između 1. siječnja 1986. i 31. prosinca 1995. godine u Hrvatskoj izrečena neka kaznena sankcija ili je kazneni postupak obustavljen ali samo zbog primjene načela svrhovitosti.

3.2.2. Uzorak varijabli

Modaliteti izvršenja kaznenog djela te obilježja žrtve opisani su sljedećim varijablama: alkoholiziranost u vrijeme izvršenja djela, dijete suučesnik, dob u vrijeme izvršenja kaznenog djela, maloljetnik suučesnik, namjera za izvršenje djela stvorena je, oblik izvršenja djela, odnos mjesta boravišta i mjesta izvršenja djela - djelo je izvršeno:, osnovni motiv kaznenog djela, oblik sudjelovanja u kaznenom djelu, punoljetnik suučesnik, suučesništvo, šira lokacija izvršenja djela, da li je bio izazvan od žrtve, žrtva posebno zlostavljana, žrtva grubo vrijeđana i ponižavana, posljedica kod žrtve, spol žrtve, dob žrtve, žrtva je počinitelju, vrst djela u stjecaju.

Poremećaji u ponašanju i tijeku školovanja definirani su sljedećim varijablama: neuroze, agresivnost, prekomjerno konzumiranje alkohola, konzumiranje droge, skitnja, bježanje od kuće, bježanje iz ustanove, prosjačenje, druženje s asocijalnim osobama, prijavljivan prije 14. godine života, ranija prijavljivanost, razlika između kronološke i obrazovne dobi, mijenjanje osnovne škole, mijenjanje srednje škole, ponavljanje razreda u osnovnoj školi, ponavljanje razreda u srednjoj školi, bježanje iz osnovne škole, bježanje iz srednje škole, prekid u školovanju - osnovna škola, prekid u školovanju - srednja škola.

Obiteljske prilike maloljetnih počinitelja nasilničkih delikata iz našeg uzorka prikazane su sljedećim varijablama: s kim maloljetnik živi, s kim je maloljetnik živio ranije, s koliko osoba maloljetnik živi u domaćinstvu, bračnost maloljetnika, da li su roditelji maloljetnika živi, da li roditelji maloljetnika žive zajedno, da li su roditelji maloljetnika razvedeni, položaj djeteta u obitelji, koliko maloljetnik ima braće i sestara, doseljenost obitelji iz, karakteristike mjesta u kojem je maloljetnik pretežno živio do 14. godine života, karakteristike mjesta u kojem je maloljetnik živio nakon 14. godine i prije izvršenja djela, karakteristike mjesta u kojem je maloljetnik živio u vrijeme izvršenja djela, broj promjena mjesta boravišta obitelji nakon rođenja maloljetnika, školska sprema oca, školska sprema majke, zaposlenost oca, zaposlenost majke, trajanje zaposlenja oca u inozemstvu, trajanje zaposlenja majke u inozemstvu, tko se pretežno bavi odgojem maloljetnika, obitelj stanuje, ekonomski status obitelji, poremećenost odnosa u obitelji, od kada su odnosi u obitelji poremećeni, prekomjerno konzumira alkohol - otac, prekomjerno konzumira alkohol - majka, sklonost skitnji - otac, sklonost skitnji - majka, sklonost neradu - otac, sklonost neradu - majka, sklonost promiskuitetu - otac, sklonost promiskuitetu - majka, osuđivanost za kaznena djela - otac, osuđivanost za kaznena djela - majka.

3.2.3. Metode prikupljanja i obrade podataka

Podaci o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela s elementima nasilja u Hrvatskoj za potrebe ovog istraživanja prikupljeni su iz spisa kaznenih predmeta. Radi se o vrlo prikladnom izvoru podataka s obzirom na zakonsku obvezu prikupljanja podataka o ličnosti maloljetnog počinitelja kaznenog djela, njegovim navikama, stavovima, interesima, zdravstvenom stanju, psihičkim svojstvima, tijeku školovanja, načinu provođenja slobodnog vremena, sredini u kojoj se kreće, odnosima u primarnoj obitelji, socijalnom i ekonomskom statusu obitelji, te o eventualnim sociopatološkim pojavama u obitelji. Instrumentarij koji je pritom korišten je upitnik koji se sastoji od ukupno 120 varijabli a kojega su na temelju sadržaja spisa kaznenih predmeta ispunjavali za to posebno educirani anketari.

U obradi podataka primjenjena je diskriminativna analiza kao multivarijantna metoda za utvrđivanje razlika između, kriterijskom varijablom, zadanih skupina ispitanika.

4. REZULTATI RADA I RASPRAVA

4.1. Modaliteti izvršenja djela i obilježja žrtve

Diskriminativnom analizom maloljetnih počinitelja nasilničkih delikata u Hrvatskoj koji su to djelo počinili korištenjem ozbiljne verbalne prijetnje, rukama ili uporabom hladnog odnosno vatrenog oružja dobivena su ovdje dva teoretski moguća diskriminativna faktora od kojih oba postižu dostatnu vrijednost statističke značajnosti. Možemo, dakle, konstatirati da između promatrane tri skupine ispitanika postoje statistički značajne razlike u modalitetima izvršenja delikta i obilježja žrtve.

Na prvom diskriminativnom faktoru prepoznajemo maloljetnike koji su nasilnički delikt počinili primjenom hladnog ili vatrenog oružja te drugih predmeta kao onaj dio ispitanika koji svojim žrtvama nanosi teže posljedice a tijekom deliktne situacije je grubo vrijeđa, ponižava i posebno zlostavlja. Također, radi se o mladim osobama koje kazneno djelo čine same ili eventualno s još jednim sudionikom, obično maloljetnikom, koje često alkoholiziraju svoju žrtvu a često i same konzumiraju alkohol prije izvršenja delikta te koje se na kriminalno ponašanje odlučuju zato što su izazvane ili se žele solidalizirati s nekim odnosno osvetiti. Zanimljivo je da su žrtve takvih deliktne situacija češće osobe ženskog spola koje su od prije vrlo dobro poznate maloljetnom počinitelju ili su s njime čak i u nekoj vrsti rodbinske veze. Valja napomenuti još i to da se opisani kriminalni slučajevi

češće događaju u mjestima u kojima su više izražena ruralna obilježja.

Navedeni rezultati u najvećoj mjeri potvrđuju dosadašnje spoznaje s područja psihologije kriminalnog ponašanja. Naime, činjenica da maloljetnici tijekom izvršenja nasilničkih delikata najviše zlostavljaju one žrtve koje su im dobro poznate od prije te s kojima se vrlo vjerojatno i nalaze u određenoj interakciji, u skladu je s rezultatima brojnih istraživanja (vidi o tome opširno kod: Kovč, 1997) prema kojima emocionalni odnos između počinitelja i žrtve bitno uvjetuje ostale modalitete izvršenja delikta. Preciznije rečeno, prema poznatoj žrtvi počinitelj će biti grublji jer je otpor u njemu prema izvršenju delikta jači a ukoliko se radi i o emocionalno konfliktnom i napetom odnosu tada će počinitelj putem deliktne situacije pokušati razriješiti sve svoje tenzije vezane uz žrtvu, iz čega također proizlaze vrlo okrutni modaliteti izvršenja tog delikta.

Ono što se ovdje ne uklapa u dosadašnju sliku koju imamo o kriminalnom nasilju maloljetnika u našoj zemlji jest činjenica da opisane delikte, dakle one gdje se koristi hladno ili vatreno oružje i kojima se nanose poznatoj žrtvi vrlo teške posljedice i to na vrlo ponižavajuće i okrutne načine koji graniče sa zlostavljanjem čine maloljetni pojedinci. Naime, ranije smo također, iako u manjem opsegu, znali imati slučajeve vrlo grubog i okrutnog kriminalnog nasilja maloljetnika s teškim posljedicama za žrtvu ali koji su bili izvršeni u skupini od više maloljetnih osoba ili čak u sudioništvu maloljetnih i punoljetnih osoba koje se onda pojavljivale u ulozi kreatora kriminalnog plana i podstrekača. S obzirom da smo i inače skloni kazneno djelo počinjeno u sudioništvu više maloljetnika ili maloljetnika i punoljetnih osoba promatrati kao pozitivniji element u smislu kriminalne prognoze, ovakav podatak daje nam razloga za zabrinutost.

Ovdje dobiveni podatak da mladi počinitelji biraju i mlade žrtve te da takva djela vrlo često ostaju u stadiju pokušaja također je lako razumljiv. Jednako tako, shvatljivo je a i sukladno rezultatima nekih ranijih istraživanja (vidi o tome kod: Singer, Mikšaj-Todorović, 1993) da delikti počinjeni u sudioništvu maloljetnih i punoljetnih osoba bivaju često pravodobno i pažljivo planirani. Međutim, zabrinjava ovdje uočena činjenica da se u istoj kategoriji nalaze i oni delikti koje čine zajedno maloljetnici i djeca.

4.2. Poremećaji u ponašanju i tijeku školovanja

Diskriminativnom analizom maloljetnih počinitelja nasilničkih delikata u našoj zemlji koji su pri izvršenju tih djela koristili ozbiljniju prijetnju,

vlastitu fizičku snagu te hladno i vatreno oružje u prostoru varijabli kojima se opisuju prisutnost i intenzitet poremećaja u ponašanju i tijeku školovanja dobivena su dva teoretski moguća diskriminativna faktora od kojih je samo jedan statistički značajan čime potvrđujemo našu pretpostavku o postojanju statistički značajnih razlika između promatranih skupina ispitanika.

Maloljetni počinitelji nasilničkih delikata u našoj zemlji koji te kriminalne radnje realiziraju primjenom ozbiljne prijetnje ovdje predstavljaju onaj dio ispitanika kod kojih se manifestiraju naznačeni teži poremećaji u tijeku školovanja koji dovode i do određenih oblika poremećaja u ponašanju. Ovakvo stanje stvari do izvjesne mjere odstupa od očekivanoga jer, iako smo pošli od pretpostavke da će se naše tri skupine ispitanika, različite po sredstvu izvršenja nasilničkog delikta razlikovati i u ostalim obilježjima koja se promatraju u ovome radu, nismo očekivali ovakav način manifestiranja tih razlika. Naime, s obzirom da uporaba različitih predmeta, oruda te hladnog i vatrene oružja na neki način indicira veći stupanj kriminalne volje, bilo je za pretpostaviti da će maloljetnici koji biraju takva sredstva izvršenja dolaziti iz težih socijalnih prilika te da će već i prije izvršenja delikta biti upadljivi s obzirom na svoje ponašanje i školovanje.

Međutim, ovdje dobivani i, dakle, u neku ruku neočekivani rezultati otvaraju nam nove poglede na etiologiju, a samim tim i na tretman i prevenciju nasilničkog kriminaliteta maloljetnika. Na prvom mjestu čini se da treba odbaciti stajalište o sredstvu izvršenja nasilničkog delikta maloljetnika kao indikatoru stupnja njegove odlučnosti da počini delikt s elementima nasilja. Imamo li u vidu određene promjene u načinu življenja koje su uslijedile tijekom i nakon domovinskog rata, ovakva konstatacija biti će nam još prihvatljivija. Naime, posljednjih godina oružje je u svim krajevima naše zemlje vrlo dostupno, odnosno niti maloljetnici ne trebaju ulagati većih nпора da do njega dodu. S druge strane, istraživanja pokazuju da samo posjedovanje oružja povećava vjerojatnost kriminalnog ponašanja. Na posljetku, moramo priznati da je bilo koji nasilnički delikt, bez obzira radilo li se o razbojničkom napadu, silovanju ili nečem trećem, lakše realizirati pomoću oružja negoli samo primjenom verbalne prijetnje. Naime, rezultati nekih istraživanja pokazuju da već i sam pogled na oružje blokira žrtvu te u tom smislu olakšava "posao" napadaču (Wright, Rossi, 1986, prema Morrison, O'Donnell, 1994). Sukladno tome, nenaoružani napadač treba uložiti znatno više napora da ostavi željeni dojam na žrtvu za što su, vrlo vjerojatno, potrebne neke predispozicije u ličnosti i ponašanju. Ne može se, naime, očekivati da će primjenom samo ozbiljne prijetnje dovršiti nasilnički delikt

onaj maloljetnik koji i inače nije verbalno agresivan i koji i inače nema iskustava u konfliktnim situacijama s drugim ljudima te koji nema kontakata s osobama koje su ga mogle podučiti za to potrebnim vještinama.

4.3. Obiteljske prilike

Diskriminativnom analizom u prostoru varijabli kojima se opisuju struktura, mobilnost, socioekonomski status i patologija obitelji ispitanika dobivena su dva teorijski moguća diskriminativna faktora od kojih je samo prvi statistički značajan te potvrđuje hipotezu o postojanju statistički značajnih razlika između maloljetnika koji su nasilnički delikt počinili primjenom ozbiljne prijetnje i uporabom fizičke sile ili pak pomoću hladnog ili vatrene oružja.

Možemo konstatirati da maloljetnici koji su nasilnički delikt počinili korištenjem vlastite fizičke snage ili uz pomoć različitih predmeta te hladnog i vatrene oružja dolaze iz ruralnih obitelji koje žive u vlastitim kućama te koje su prosječnog materijalnog statusa te imaju manje djece. Sam ispitanik je dijete rođeno u braku čijim odgojem se bave oba roditelja koja uglavnom imaju srednju ili čak višu i visoku stručnu spremu te koji žive zajedno izuzev situacija kada majke rade u inozemstvu. U zapravo daleko nepovoljnijoj poziciji nalaze se oni ispitanici koji su nasilnički delikt počinili primjenom ozbiljne prijetnje. Radi se, naime, o mladim ljudima koji potječu iz gradskih obitelji s više djece, slabih materijalnih i stambenih prilika te uopće nižeg socijalnog statusa. Ispitanici su vrlo često izvanbračna djeca čiji roditelji ne žive zajedno i čijim odgojem se najmanje bave roditelji a više drugi članovi šire obitelji ili čak osobe izvan rodbinskog kruga.

5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Fenomen nasilja izaziva znatnu pozornost suvremene znanstvene, stručne i društvene javnosti i predstavlja temu koja otvara niz različitih pitanja - od etičkih, psiholoških, socioloških, kriminoloških do državnopravnih i kaznenopravnih.

Ovo istraživanje spada u kategoriju kriminoloških istraživanja kriminalnog nasilja mladeži. S obzirom da socijalni pedagozi rade u vrlo različitim državnim tijelima i institucijama te na taj način zapravo sudjeluju u svim stadijima postupanja prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, činilo nam se ne samo zanimljivim nego i potrebitim na jedan specifičan način analizirati onaj najteži dio te populacije s kojim se tijekom obavljanja svojih profesionalnih zadataka susreću. To su, uz maloljetne višestruke kriminalne povrat-

nike, svakako maloljetni počinitelji kaznenih djela s elementima nasilja. Imajući u vidu kriminološka stajališta prema kojima maloljetni počinitelji nasilničkih delikata, pa čak i onih s najtežim posljedicama, u pravilu nisu posebno društveno opasne, patološke i na ozljeđivanje odnosno lišavanje života drugih osoba usmjerene ličnosti, pokušali smo ipak izdvojiti one među njima koji pri izvršenju kriminalne radnje posežu za hladnim ili vatrenim oružjem. Dobiveni rezultati, međutim, još jednom potvrđuju pravilo kojim se nužno moraju rukovoditi svi koji rade s maloljetnim delinkventima a prema kojem fenomenologija maloljetničkog kriminaliteta, dakle vrsta počinjenog kaznenog djela i modaliteti njegova izvršenja nisu odraz motivacijskih mehanizama kojih maloljetnik, naposljetku, uopće nije potpuno svjestan. Dobiveni rezultati upućuju na zaključak o lošijoj kriminološkoj prognozi onih maloljetnika koji su nasilnički delikt počinili primjenom ozbiljne prijetnje. Nasuprot tome, uporaba vlastite fizičke snage te različitih predmeta, oruda, hladnog i vatrene oružja pri izvršenju nasilničkog delikta maloljetnika je gotovo isključivo situacijskog karaktera. Ti maloljetnici uglavnom se ne razlikuju od većine svojih vršnjaka koji nikada u životu neće biti asocialni a kamoli delinkventni. Za njih nisu karakteristična niti tipična nikakva predelinkventna stanja koja bi se iskazivala u obliku poremećaja u ponašanju i tijeku školovanja. Također, oni dolaze iz cjelovitih ruralnih obitelji koje su socijalno i materijalno dobro pozicionirane te koje ispunjavaju i svoje odgojne funkcije. Pokušavajući pronaći sebe i svoje mjesto u socijalnoj sredini, maloljetnici vrlo revno istražuju različite modele ponašanja, uključujući i one potencijalno opasne i štetne. Odraslina stoje

na raspolaganju ogromne ali nažalost uglavnom zanemarene mogućnosti intervencije i prevencije takvih oblika ponašanja (Hamburg, Millstein, Mortimer, Nightingale, Petersen, 1993, 386). Iz toga zapravo proizlazi da bi se u fokusu rada socijalnih pedagoga često trebali na prvome mjestu naći roditelji koji neodgovorno drže i čuvaju različite vrste oruda i oružja u svojim domovima negoli maloljetnici koji u stjecaju različitih okolnosti za tim sredstvima posežu i čine kaznena djela.

6. LITERATURA

1. Hamburg, D.A., Millstein, S.G., Mortimer, A.M., Nightingale, E.O, Petersen, A.C. (1993): *Adolescent health promotion in the 21 st century*. Oxford University Press, New York.
2. Haran, J.F., J.M. Martin (1984): *The armed urban bank robber: a profile federal Probation*, vol. 48
3. Kapardis, A. (1988): *One hundred convicted armed robbers in Melbourne: myths and reality*. In: D. Challinger (ed) *Armed Robbery*. Canberra: Australian Institute of Criminology
4. Kovčo, I. (1997): *Razlike u nekim socio-ekonomskim, fenomenološkim i penološkim obilježjima počinitelja kaznenog djela ubojstva različitog spola*. Disertacija, Fakultet za defektologiju, Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
5. Morrison, S., J. O'Donnel (1994): *Armed Robbery - A Study in London*. Centre for Criminological Research, University of Oxford: Oxford
6. Singer, M., Mikšaj -Todorović, Lj. (1993): *Delinkvencija mladih*. Globus, Zagreb.

**JUVENILE CRIMINAL VIOLENCE WITH SPECIAL REGARD
TO THE EXPEDIENT USED IN PERPETRATION OF THE CRIMINAL ACT
AS THE FIELD OF WORK OF SOCIAL PEDAGOGUE**

Summary

The research was conducted on the sample composed of 673 juvenile offenders who during the 10-year period have committed various criminal acts with the elements of violence and for whom the court has either ordered some penal measures or the proceedings were discontinued due to the implementation of the principle of purposefulness. The method of discriminative analysis was used to establish the differences in the modalities of the execution of criminal act, the victim's characteristics, the presence and intensity of behavioral disorders, as well as school history and family circumstances, between the three groups of examinees formed on criterion of expedient used in perpetration of criminal act (serious threat, hands, other objects, implements, cold steel or fire arms). The obtained results indicate that within the frame of observed characteristics there are statistically significant differences between the three groups determined by the criterion variable. The said differences point out that the group of juvenile offenders using serious threats are recognized as the group of examinees coming from rural and to a certain measure unstable and dysfunctional families, who are manifesting serious behavioral disorders and difficulties in school. Contrary to that, the juvenile offenders who in perpetration of criminal violence use their own physical force aided by various objects, implements or cold or fire arms, do not manifest any pre-delinquent state nor do they come from families with recognizable criminogenous factors and therefore, their criminal behaviour is characterized as situational.

Key words: juvenile offenders, criminal violence, expedient used in perpetration of criminal act, victim's characteristics, modalities of execution of the criminal act, behavioral disorders and difficulties in school, family circumstances